

DİŞHEKİMLERİNİN ÇALIŞMA USULLERİ VE ÜNİVERSİTE HOCALARININ DURUMU

Dişhekimlerinden; **"en fazla iki"** sağlık kuruluşunda çalışma düzenlemeleri, özel sağlık kuruluşlarındaki çalışmaların sigortalı (4/(a)'lı) olması zorunluluğu, **01.06.2026 tarihinden önce "çalışma izinlerinin yenilenmesi"**, üniversitelerde kadrolu veya sözleşmeli olarak çalışan öğretim üyelerinin muayenehanesinde veya özel sağlık kuruluşunda çalışmaları konularında yazılı ve sözlü sorular gelmektedir. Tarafımıza yöneltilen sorulardan hareketle, yasal dayanaklarını da belirterek konuyu kısaca açıklamak istedik.

I. ÇALIŞILACAK YER SINIRLAMASI

1219 sayılı Tababet ve Şuabatı Sanatlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun'un (1219 sayılı Kanun) 12. maddesinde yer alan çalışılabilecek kurum ve kuruluş sayısı ile ilgili "birden fazla" ibaresi, 24.07.2025 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan 7557 sayılı Kanun ile "en fazla iki" olarak değiştirilmiştir. İlgili kanun maddesi şu şekildedir:

"Tabipler, diş tabipleri ve tıpta uzmanlık mevzuatına göre uzman olanlar, Sağlık Bakanlığınca yapılan istihdam planlamaları çerçevesinde ve ikinci fıkranın her bir bendi kapsamında olmak kaydıyla **en fazla iki** sağlık kurum ve kuruluşunda çalışabilir."

Esasen kanunda yapılan bu değişiklikten önce, Ağız ve Diş Sağlığı Hizmeti Sunulan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmelik ile çalışma yeri sayısı **"iki"** ile sınırlandırılmış bulunmaktaydı. Yönetmeliğin 18/5 maddesinde yapılan ve 15.12.2024 tarihinde yürürlüğe giren değişiklik ile diş hekimleri bakımından çalışma yeri; **"aynı ildeki" "iki ayrı"** özel sağlık kuruluşu ile sınırlandırılmıştı.

Yönetmelik ve yasa maddeleri birlikte değerlendirildiğinde; dişhekimi en fazla "iki ayrı" özel sağlık kuruluşunda çalışabilir. Bu sağlık kuruluşlarının "aynı ilde" olması zorunludur. Yönetmelikte yer alan düzenleme gereğince **"mesul müdürlük" görevini yürüten dişhekimi, mesleğini sadece mesul müdürlük yaptığı sağlık kuruluşunda icra edebilir.** Başka bir anlatımla, bir sağlık kuruluşunda mesul müdürlük görevi üstlenen dişhekimi sadece o sağlık kuruluşunda çalışabilir; ikinci bir sağlık kuruluşunda çalışamaz.

II. ÇALIŞMA ŞEKLİ SINIRLAMASI

Yukarıda belirtilen çalışma yeri sınırlandırmasını getiren yasa değişikliği ile birlikte, 1219 sayılı Kanun'un 12. maddesinin 3. fıkrasına eklenen cümle gereğince; **dişhekimlerinin özel sağlık kuruluşları ile vakıf üniversitelerindeki çalışmaları SGK sigortalısı (4/(a)'lı) olmak zorundadır.**

Kanuna eklenen cümle şu şekildedir:

"Tabipler, diş tabipleri ve tıpta uzmanlık mevzuatına göre uzman olanlar, Sosyal Güvenlik Kurumu ve kamu kurumları ile sözleşmesi olup olmamasına bakılmaksızın özel sağlık kurum ve kuruluşları ile vakıf üniversitelerinde 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı olarak çalışır."

SGK sigortalısı olarak çalışma zorunluluğu, kendine ait sağlık kuruluşunda serbest çalışan diş hekimleri için getirilen bir zorunluluk değildir. Kendine ait sağlık kuruluşunda (muayenehane) çalışan hekimlerin 4/(b)'li (Bağ-Kur'lu) çalışması devam edecektir. Bağ-Kur'lu olarak çalışan hekim, ikinci bir çalışma yerinde (Ağız ve Diş Sağlığı Kuruluşu, özel hastane, tıp merkezi) daha çalışacaksa veya kendine ait sağlık kuruluşu olmaksızın özel sağlık kuruluşunda çalışacaksa, buralardaki çalışmasının 4/(a) kapsamında olması zorunludur.

SGK sigortalısı (4/(a)'lı) çalışma/çalıştırma yükümlülüğü, Özel Hastaneler Yönetmeliği ve Ayakta Teşhis ve Tedavi Yapılan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmelik'te 2025 yılında yapılan değişiklikler ile kabul edilmiş olup, 1219 sayılı Kanun'a yukarıdaki cümlenin eklenmesi ile kanuni dayanağa kavuşmuş bulunmaktadır. Bu düzenleme ile daha önceden özel sağlık kuruluşlarının hekimlerden veya hekimler

tarafından kurulan/kurdurulan şirketlerden "**hizmet satın alınması**", çalışan hekimin **ücret ya da hak edişinin fatura karşılığı ödenmesi** biçiminde işleyen sistemin önüne geçilmek istenmektedir.

Esasen Ağız ve Diş Sağlığı kuruluşları bakımından "hizmet alımı" şeklinde işleyen çalışma biçimi hiçbir zaman mevzuata uygun olmamıştır. Belirtilen çalışma biçimi, Ağız ve Diş Sağlığı Hizmeti Sunulan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmelik ile yönetmelik ekinde düzenlenmiş olan "denetim" hükümleri ve vergi mevzuatı açısından ciddi riskler içermektedir.

Bilindiği gibi muayenehanelerde ve polikliniklerde **sedasyon veya genel anestezi** altında tanı ve tedavi işlemleri yapılamaz. Mesleğini muayenehane ve polikliniklerde icra eden diş hekimleri, hastalarının genel anestezi ve sedasyon altında yapılacak olan tanı ve tedavi işlemlerini; merkez, hastane veya tıp merkezi gibi **bünyesinde genel anestezi müdahale ünitesi bulunan sağlık kuruluşlarında yapabilirler**. Bu uygulama, hekimin hastanede de SGK'lı olmasını gerektirmediği gibi, hekim bakımından "ikinci çalışma yeri" olarak da değerlendirilmez.

III. UYUM SÜRECİ

1219 sayılı Kanun'un 12. maddesinde yapılan ve 24.07.2025 tarihinde yürürlüğe giren değişiklik ile "en fazla iki" sağlık kurum ve kuruluşunda çalışma sınırlaması getiren aynı kanun değişikliği kapsamında (7557 sayılı Kanun), 1219 sayılı Kanun'a uyum sürecine ilişkin Geçici 16. madde eklenmiştir.

Uyum maddesine göre; **daha önce verilen çalışma izinleri için 01.06.2026 tarihine kadar yeni çalışma izni başvurusunda bulunulması gerekmektedir**. Başvuruda bulunulmaması hâlinde, önceki yasaya göre verilmiş olan çalışma izinleri iptal edilecektir.

1219 sayılı Kanun'un uyum sürecine ilişkin Geçici 16. madde düzenlemesinin tam metni şu şekildedir:

"Özel sağlık kurum ve kuruluşları ile vakıf üniversitelerinde çalışan tabipler, diş tabipleri ve tıpta uzmanlık mevzuatına göre uzman olanlar; bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce 12 nci madde hükümleri uyarınca verilen çalışma izinleri için 1/6/2026 tarihine kadar yeni çalışma izni başvurusunda bulunur. Bu tarihe kadar başvuruda bulunmayanların çalışma izinleri iptal edilir."

Getirilen düzenleme gereğince, daha önceki dönemde ikiden çok çalışma yeri için düzenlenmiş olan çalışma izin belgeleri **01.06.2026** tarihinden itibaren geçerli olmayacaktır.

IV. ÜNİVERSİTE ÖĞRETİM ELEMANLARIN ÇALIŞMASIN İLİŞKİN FARKLI DURUMLAR

A) GENEL OLARAK

Üniversitede görev yapan öğretim elemanları ile ilgili düzenlemeler 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile düzenlenmiştir. 2010 yılından önce üniversitede profesör ve doçent kadrosunda görev yapan hocalar için "**devamlı**" veya "**kısmi**" olmak üzere iki türlü çalışma modeli benimsenmişti. Üniversitede "kısmi süreli" olarak görev yapan öğretim üyelerinin özel muayenehane açması veya özel sağlık kuruluşlarında çalışmalarını mümkündür.

30 Ocak 2010 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanan ve kamuoyunda "**Tam Gün Yasası**" olarak bilinen 5947 sayılı Kanun ile (bir yıl sonra yürürlüğe girmek üzere) "**öğretim elemanları, üniversitede devamlı statüde görev yapar**" kuralı getirildi. Bu kural hâlen geçerlidir (2547 sayılı Kanun m. 36/1). Kısmi zamanlı çalışmanın kaldırılmasından sonra hukuki tartışma, "mesai saatleri dışında" çalışmak üzere muayenehane açılıp açılmayacağı konusunda devam etmiştir. Anayasa Mahkemesince tam gün yasasının birçok maddesinin iptali ile ortaya çıkan hukuki boşluk bu tartışmayı İdare Mahkemelerine taşımıştır.

B) 18.01.2014 ÖNCESİ MUAYENEHANESİ BULUNAN ÖĞRETİM ÜYELERİNİN DURUMU

Anayasa Mahkemesince Tam Gün Yasası'na karşı açılan davada kanunun bazı maddelerinin iptali sonrasında, 18 Ocak 2014 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 6514 sayılı Kanun ile Yükseköğretim Kanunu'nun 36. maddesi yeniden düzenlenerek dış hekimliği (ve tıp) hocalarının "mesai sonrası" zamanlarda çalışmak için **muayenehane açması ve özel sağlık kuruluşlarında çalışması yasaklandı** (2547 sayılı Kanun m. 36/7). Yasak hâlen devam etmektedir.

Kanuna eklenen geçici madde ile daha önce muayenehane açmış olan hocalar için üç aylık uyum süresi tanındı (**2547 sayılı Kanun Geçici m. 64**). Ancak Anayasa Mahkemesi bu madde ile ilgili olarak önce "**yürütmeyi durdurma**", daha sonra da "**iptal**" kararı verdi.

Geçici 64. maddenin Anayasa Mahkemesi tarafından iptali (17.11.2014 tarih ve 2014/61 E., 2014/166 K. sayılı karar) sonrasında; **18 Ocak 2014 tarihinden önce muayenehane açmış olan öğretim üyeleri, mesai saatleri dışında muayenehanesinde serbest meslek faaliyetini sürdürebilecek**; bu tarihten önce özel sağlık kuruluşunda çalışmakta olan öğretim üyeleri de mesai saatleri dışındaki zamanlarda bu çalışmalarını sürdürebilecektir.

C) 18.01.2014 TARİHİNDEN ÖNCE ÖĞRETİM ÜYESİ OLUP MUAYENEHANE FAALİYETİ BULUNMAYAN ÖĞRETİM ÜYELERİNİN DURUMU

Yukarıda belirtildiği gibi, 18 Ocak 2014 tarihinde mevcut muayenehanesinde hasta kabul eden öğretim üyeleri faaliyetlerini sürdürebilirken, aynı tarihte aynı şartları taşıyan (yani profesör veya doçent unvanına sahip olan) ancak o tarihte faal muayenehanesi bulunmayan öğretim üyelerinin bu haktan yararlanıp yararlanamayacakları konusunda tam bir kaos hâli yaşanmıştır.

Bölge İdare Mahkemeleri, Danıştay daireleri ve Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunca; "bu tarihte faal muayenehanesi bulunmasa da sahip oldukları profesör veya doçent sıfatları nedeniyle kendilerinin de bu hakka sahip oldukları" iddiası ile açılmış olan davalarda **birbirine zıt** kararlar verilmiştir.

Hukuki süreçlere, 18 Ocak 2014 tarihinden sonra öğretim üyeliği hakkı kazanmış olanlar da dâhil olmuş; hatta Bölge İdare Mahkemelerinde açtıkları davalarda lehlerine sonuçlar da elde etmişlerdir. Ancak belirtilen **hukuki belirsizlik ve kararlar arasındaki çelişki, Danıştay 10. Dairesinin (Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun onama kararı gerekçesini esas alarak) şu değerlendirmeleriyle giderilmiştir:**

"Bir statüye bağlı olarak ileriye dönük beklenen haklar, kazanılmış hak niteliği taşımadığı", "eşitlik ilkesinin ancak aynı durumda olan kişilere aynı kuralların uygulanmasını zorunlu kıldığı", "18/01/2014 tarihi itibarıyla öğretim üyesi olanların, aynı akademik unvanda olmalarının her anlamda eşit statüde oldukları anlamına gelmediği" gerekçeleriyle; "18.01.2014 tarihinde öğretim üyesi olmasına rağmen faal muayenehanesi bulunmayan öğretim üyelerinin muayenehane açamayacaklarına" karar verilmiştir (Danıştay 10. Daire, 2022/1780 E., 2022/3158 K., 08.06.2022 tarihli karar).

Sağlık Bakanlığı tarafından çıkarılan 26.09.2023 tarih ve 2023/8 sayılı Genelge ile; "18/01/2014 tarihi itibarıyla faal muayenehanesi bulunmayan öğretim üyelerinin muayenehane açma taleplerinin reddedileceği, her ne suretle olursa olsun açılmış olan muayenehanelerin faaliyetlerine son verilmesi gerektiği" bildirilmiştir.

D) MEVCUT DURUM

Tam Gün Yasası ile 2010 yılında getirilen "öğretim elemanları, üniversitede devamlı statüde görev yapar" kuralı geçerliliğini sürdürmektedir (2547 sayılı Kanun m. 36/1).

2014 yılında getirilen; **"Tabip, dış tabibi ve tıpta uzmanlık mevzuatına göre uzman olan öğretim elemanları, kanunlarda belirtilen hâller dışında 657 sayılı Devlet Memurları**

Kanunu'nun 28 inci maddesi hükmüne tabidir" hükmü de yürürlüktedir (2547 sayılı Kanun m. 36/7).

Aynı yasa ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 28. maddesine eklenen hüküm ile memurların **"muayenehane" açamayacağı ve "özel" sağlık kuruluşlarında çalışamayacağı** düzenlenmiştir:

"Memurlar, mesleki faaliyette veya serbest meslek icrasında bulunmak üzere ofis, büro, muayenehane ve benzeri yerler açamaz; gerçek kişilere, özel hukuk tüzel kişilerine veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına ait herhangi bir iş yerinde veya vakıf yükseköğretim kurumlarında çalışamaz." (657 sayılı Devlet Memurları Kanunu m. 28/2)

2547 sayılı Kanun'un 36. maddesinin yedinci fıkrasının ikinci cümlesi gereğince; "profesör ve doçent kadrosunda olanlar, her bir anabilim dalındaki kadrolu profesör ve doçent sayısının yüzde 50'sini geçmemek, bir yıla kadar kurumsal sözleşme yapılmak ve geliri üniversite döner sermayesi hesabına kaydedilmek şartıyla ve ilgilinin muvafakati ile mesai dışında özel hastaneler veya vakıf üniversitesi hastanelerinde çalıştırılabilir."

Bu madde kapsamında izin verilenler sadece özel hastane ve vakıf üniversitesi hastanesinde mesai saatleri dışında çalışabilecek olup; serbest meslek icrasında bulunmak üzere **muayenehane** ve benzeri yerler **açamayacak**, özel hastane ve vakıf üniversitesi hastanesi hariç diğer özel sağlık kuruluşlarında çalışamayacaktır.

Belirtilen düzenlemeler birlikte değerlendirildiğinde; 18 Ocak 2014 tarihinden önce öğretim üyesi olup hukuken muayenehane açma hakkı olduğu hâlde fiilen açmamış olanlarla, 18 Ocak 2014 tarihinden sonra doçentlik unvanını elde etmiş olanlar **muayenehane açamayacaklardır**.

Anayasa Mahkemesi, 2023 yılında bireysel başvuru kapsamında önüne gelen bir davada, bu durumda olan bir hekimin muayenehane açma talebinin reddedilmesinde hak ihlali **görmemiştir (AYM GK, 2021/33759 Başvuru No, 23.02.2023 tarihli karar)**.

E) ÜNİVERSİTEDE SÖZLEŞMELİ ÖĞRETİM ÜYELİĞİ

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 36/6. maddesi:

*"Kamu kurum ve kuruluşlarının ve vakıflara ait olanlar da dâhil olmak üzere **yükseköğretim kurumlarının kadro ve pozisyonlarında bulunmayan profesör ve doçentler**, tıp ve dış hekimliği fakültelerinin ihtiyaç duyulan alanlarında teorik ve uygulamalı eğitim ve öğretim ile araştırma faaliyetlerinde bulunmak ve bu faaliyetlerin gerektirdiği işleri yapmak üzere, diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırılmasına ilişkin hükümlerine tabi tutulmaksızın **sözleşmeli öğretim üyesi** olarak istihdam edilebilir."*

hükmünü içermektedir.

Aynı maddede; sözleşmeli öğretim üyesine yapılacak ödemeler, sözleşmeli olarak çalıştırılabilecek sayı sınırlaması, sözleşme süresine göre YÖK'ten izin alınması gereği ve bu statüde çalışanların akademik ve idari görevlerde bulunma yasağı düzenlenmiştir.

Yukarıda belirtilen muayenehane açma yasağı, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 36/1. maddesi gereğince "devamlı statüde" görev yapan öğretim üyeleri için geçerlidir.

Herhangi bir yükseköğretim kurumunun kadro ve pozisyonlarında bulunmayan profesör ve doçentlerle, 2547 sayılı Kanun'un 36/6. maddesi gereğince muayenehanesi olup olmadığına bakılmaksızın sözleşme yapılabileceği gibi, bu şekilde sözleşme yapmış olan profesör ve doçentlerin **muayenehane açmasının önünde de bir engel bulunmamaktadır**.

2547 sayılı Kanun'un 36/6. maddesini düzenleyen 6514 sayılı Kanun'un 11. maddesinin gerekçesi; "...yükseköğretim kurumlarının kadrolarında bulunan öğretim elemanları, genel olarak 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 28 inci maddesi hükmüne tâbi kılınmakta, **istisnai olarak üniversitelerde belli şartlarda ve sınırlı olarak sözleşmeli öğretim üyesi çalıştırılması öngörülmekte ve sınırlı olarak öğretim üyelerinin üniversite dışında hizmet verebilmesine imkân tanınmaktadır.**" şeklindedir.

Madde gerekçesinde de açıkça belirtildiği üzere düzenlemenin amacı, sözleşmeli öğretim üyelerinin dışarıda çalışmasına imkân tanımaktır. Bu durumda olan hocaların muayenehane açması veya 1219 sayılı kanunun 12. Maddesine uygun olmak koşulu ile özel sağlık kuruluşlarında çalışmasına bir engel bulunmamaktadır.

Av. Gürsan Atar